

foko-nytt 2/97

FOKO

**Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen**

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON
EDUCATION ASSOCIATION

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

lederens kommentar

Takk for sist til dere som var på Sørmarka og til dere som var i Budapest! Personlig sitter jeg tilbake med mange tanker og refleksjoner og mye godt påfyll.

Det beste med slike konferanser er den blandingen av å utvikle nye bekjenskaper med den faglige stimulasen innholdet i selve konferansene gir. Referater fra konferansene vil dere for øvrig finne andre steder i FOKO-nytt.

Så over til det som har opptatt styret sterkt i det siste, nemlig regjeringens budsjettforslag og til syvende og sist Stortingets håndtering av dette.

I skrivende stund sitter jeg med komiteens forslag og kommentarer og vil ta så sterkt i at **politikerne nå holder oss for narr**. Vi blir støttet med mange vakre ord av KUF-komiteen som i klartekst viser til verdien av fengselsundervisning/opplæring slik at soningen får et positivt innhold. De viser også til at de er orientert om den reelle nedbygging som skjer, men **bevilgningene blir bare ikke økt.**, kun ført videre på samme nivå som i 1994. Hva hjelper da de store ord?

Jeg vet at mange anstalter nå må redusere tilbudene sine og dette vil selvfølgelig gå sterkt ut over våre innsatte. Det tar også tid å utvikle og innarbeide nye tilbud i anstaltene/oppfølgingsklassene, reduksjonene kan derfor få følger ingen har tenkt seg ved at gode fagmiljøer står i fare for å bli borte. Dette gjør vi politikerne oppmerksomme på, og det skal vi fortsette med!

Dette er en trist melding å ta med seg før jul, men dere skal vite at vi gir oss ikke med dette. Vi fortsetter arbeidet mot budsjettrevisjonen neste sommer.

For øvrig er vi i full gang med å planlegge neste Sørmarka-seminar. Vi har tatt med oss ønskene om å gå inn i emnet nettverk, og vi har invitert Gotland Teater med en spennende forestilling. Finn fram 7.-sansen og notèr ned dagene 23. - 25. oktober.

Med dette som hilsen ønsker jeg alle FOKO-medlemmer en riktig

GOD JUL.

Ingunn E. Kleivan

FOKO-Nytt redaksjonen kan opplyse om at vår kjære leder har tilbrakt høstuker på vandring i den Nepalesiske fjellheimen. Her er hun avbildet i nærheten av fjellet Daulagiri i Himalaya, 5 400 m.o.h.

FOKO-nytt 2/97

Utgiver:

FOKO

Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON
EDUCATION ASSOCIATION

Ansvarlig:

Leif Lyngstad

KVS/Skien kretsfengsel
Boks 2720 Kjørbeek, 3702 Skien

Javelnei...

Så har vi fått ny regjering og ny budsjettproposisjon, komitebehandling og derfor nye håp om styrking av feltet vårt.

Men både departement og KUF-komite har nok en gang valgt å se bort fra FOKOs sterke henstillinger om å få oppjustert tilskuddet til opplæring innen kriminalomsorgen.

Ut fra mellompartienes budsjettkommentarer i fjorårets budsjett, og deres forslag om påplussing på 7 millioner ved budsjettrevisjonen i juni i år, og ikke minst på bakgrunn av deres erklæring fra Voksenåsen, hadde vi forventet at man kunne få til et nødvendig løft nå i høst.

Voksenåsen-erklæringen sier blant annet: *"Tiltak for å fremme rehabilitering vil bli styrket både ved opplæringsmuligheter i fengsel og ved ettervern..."* Det er ikke lett å begripe at slike formuleringer kan følges opp av et budsjett som betyr ytterligere nedbygging av opplæringstilbudet såvel i anstalt som i oppfølgingsklasser.

Som dere ser av budsjettmerknadene annet sted på denne sida, er et altså bare Arbeiderpartiet og SV som går inn for en økning. Men det hjelper oss lite når disse partiene utgjør et mindretall i komiteen. Vi lærer altså stadig noe om at vakre ord, fagre løfter og tilføring av nødvendige økonomiske ressurser har med posisjon å gjøre. Eller var det opposisjon?

Saksordfører Sigvald Oppebøen Hansens øvrige forslag til merknader har likevel fått enstemmig oppslutning i komiteen, og det bør gi berettiget håp om kraftige økninger på 1999-budsjettet. Det er også svært positivt at komiteen *"ber om at Regjeringa tar initiativ til ei forskningsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kan styrke dette området av kriminalomsorga"*. Her håper vi KUF vil ta initiativ på ny-året.

Forøvrig kan dere lese resten av merknadene i stille romjulsdager. Så kan vi undre oss noe over politikernes forhold til troverdighet, men i juledagene bør vi ikke ergre oss. Da bør vi bare tenke at FOKO selvsagt vil stå på videre både overfor departement og komite i 1998.

Med ønske om livgivende juledager og god FOKO-nytt-lesning,

Leif Lyngstad

KUF-komiteens innstilling 4. desember i år:

"Komiteen viser til verdien av å gje dei innsette fengselsundervisning/opplæring slik at soninga får eit positivt innhald. Like viktig, og som ein lekk i ettervernet, er det å gje den straffedømde opplæring etter avslutta soning i anstalt. Komiteen understrekar at det har vore brei politisk semje omkring dette kriminalpolitiske tiltaket som fengselsundervisning representerer.

Komiteen er kjend med at departementet har auka løyvingane med 1 mill. kroner i høve til budsjettet for 1997, men at denne auken i sin heilskap er planlagt bruka til det nye fengselet på Ringerike.

Komiteen registrerer at det har vore ei reell nedbygging av opplæringstilbudet innafor kriminalomsorga. Komiteen har motteke dømme på reduksjonar enkelte stadar på opp til 25 pst. sidan 1994. Komiteen kan ikkje sjå at dette er i samsvar med Stortingets intensjon om styrking av tilbodet i anstalt og moglegheit til opplæring etter avslutta soning.

Komiteen viser til NOU 1992:19 «Opplæring i norske fengsler - kompetanse og livsmestring» og ber om at Regjeringa tar initiativet til ei forskningsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga sin rolle og kva slags tiltak som kan styrke dette området av kriminalomsorga.

Komiteen sine medlemmer frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merka seg at løyvingane dei siste åra ikkje har fått kompensasjon for løns- og prisveksten sidan 1994 og gjer framlegg om å heve undervisningstilbudet omlag på nivå med 1994.

På denne bakgrunn gjer desse medlemene framlegg om ein stegvis auke i løyvingane med 5 mill. kroner.

Komitens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre slutter seg til proposisjonen.

Bjørn Andersen
Thor Bakken
Eli Breistein
Inger-Charlotte Bull
Øystein Bye
Bjørn Christensen
Beate Dalsett
Geir Eggum
Jarle Ellingsen
Geir Eskeland
Lena Fekene
Øystein Fidjestøl
Anlaug Forberg
Hilde L. Frebergsvik
Gisle Grahl-Jacobsen
Kai Sviggum Hansen

Anne Margaret Hauge
Alfhild T. Heldal
Bjarne Hollekve
Asbjørn Holmsen
Fridthjof Holst
Anne Berte Haagensli
Tove F. Jacobsen
Hilde Jørgensborg
Randi Kjellsen
Ingunn E. Kleivan
Siren Øian Kullbeck
Torfinn Langelid
Morten Lunde
Lene Lyche
Leif Lyngstad
Eivor Lømo

Tone Kariin V.
Magnæs
Gunnar Moen
Mona Hetty Nygaard
Torill Olsen
Terje Ramsåsen
Asbjørn Roald
Haldis Røland
Jon Erik Rønning
Laila T. Sand
Erle Skår
Sigurd Skramseth
Yngve Skrede
Eva Styve Solberg
Sølvi T. Stenberg Øyo
Anita Storm Olsen

May Elise Sundberg
Andreas Sæhlie
Jarl Sæve
Erik Såheim
Ingrid Tengmark
Gro Toldnes
Aslaug Torvund
Sissel Valen
Solveig M Velten
Kari Volden
Ketil Wang-Hansen
Maj Wenstøp
Sigve Wiik
Astrid Østbye
Brit Aabø

FOKO arrangerte seminar på Sømarka, det andre i rekken, i tiden 19.-21.09.97.

64 deltakere var påmeldt. I tillegg deltok 6 foredragsholdere; Paul Leer-Salvesen, Rune Fjeld, Asbjørn Holmsen, Geir Eskeland, Torfinn Langelid og Asbjørn Roald.

Hovedtemaene for dette seminaret var "Skyld, straff og tilgivelse i kriminalomsorgen," ved Paul

Leer-Salvesen. Deretter fulgte "Ny Start-programmet", presentert først ved Rune Fjeld, Justisdepartementet. Asbjørn Holmsen og Geir Eskeland, instruktører ved lia landsfengsel, fulgte opp dette temaet dagen etter.

Søndag fulgte Asbjørn Roald, Nordre fengselsdistrikt, opp temaet fra i fjor, "Status for Roald-utvalget"

foko-nytt 2/97

FOKO

**Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen**

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON
EDUCATION ASSOCIATION

EUROPEAN
PRISON
EDUCATION
ASSOCIATION

lederens kommentar

Takk for sist til dere som var på Sørmarka og til dere som var i Budapest! Personlig sitter jeg tilbake med mange tanker og refleksjoner og mye godt påfyll.

Det beste med slike konferanser er den blandingen av å utvikle nye bekjentskaper med den faglige stimulasjonen innholdet i selve konferansene gir. Referater fra konferansene vil dere for øvrig finne andre steder i FOKO-nytt.

Så over til det som har opptatt styret sterkt i det siste, nemlig regjeringens budsjettforslag og til syvende og sist Stortingets håndtering av dette.

I skrivende stund sitter jeg med komiteens forslag og kommentarer og vil ta så sterkt i at **politikkerne nå holder oss for narr**. Vi blir støttet med mange vakre ord av KUF-komiteen som i klartekst viser til verdien av fengselsundervisning/opplæring slik at soningen får et positivt innhold. De viser også til at de er orientert om den reelle nedbygging som skjer, men **bevilgningene blir bare ikke økt.**, kun ført videre på samme nivå som i 1994. Hva hjelper da de store ord?

Jeg vet at mange anstalter nå må redusere tilbudene sine og dette vil selvfølgelig gå sterkt ut over våre innsatte. Det tar også tid å utvikle og innarbeide nye tilbud i anstaltene/oppfølgingsklassene, reduksjonene kan derfor få følger ingen har tenkt seg ved at gode fagmiljøer står i fare for å bli borte. Dette gjør vi politikkerne oppmerksomme på, og det skal vi fortsette med!

Dette er en trist melding å ta med seg før jul, men dere skal vite at vi gir oss ikke med dette. Vi fortsetter arbeidet mot budsjettrevisjonen neste sommer.

For øvrig er vi i full gang med å planlegge neste Sørmarka-seminar. Vi har tatt med oss ønskene om å gå inn i emnet nettverk, og vi har invitert Gotland Teater med en spennende forestilling. Finn fram 7.-sansen og notér ned dagene 23. - 25. oktober.

Med dette som hilsen ønsker jeg alle FOKO-medlemmer en riktig

GOD JUL.

Ingunn E. Kleivan

FOKO-Nytt redaksjonen kan opplyse om at vår kjære leder har tilbrakt høstuker på vandring i den Nepalesiske fjellheimen. Her er hun avbildet i nærheten av fjellet Daulagiri i Himalaya, 5 400 m.o.h.

FOKO-nytt 2/97

Utgiver:

FOKO

Forum for opplæring innenfor
kriminalomsorgen

NORSK UNDERAVDELING AV EUROPEAN PRISON
EDUCATION ASSOCIATION

Ansvarlig:

Leif Lyngstad

KVS/Skien kretsfengsel
Boks 2720 Kjorbekk, 3702 Skien

Javelnei...

Så har vi fått ny regjering og ny budsjettproposisjon, komitebehandling og derfor nye håp om styrking av feltet vårt.

Men både departement og KUF-komite har nok en gang valgt å se bort fra FOKOs sterke henstillinger om å få oppjustert tilskuddet til opplæring innen kriminalomsorgen.

Ut fra mellompartienes budsjettkommentarer i fjorårets budsjett, og deres forslag om påplussing på 7 millioner ved budsjettrevisjonen i juni i år, og ikke minst på bakgrunn av deres erklæring fra Voksenåsen, hadde vi forventet at man kunne få til et nødvendig løft nå i høst.

Voksenåsenerklæringen sier blant annet: *"Tiltak for å fremme rehabilitering vil bli styrket både ved opplæringsmuligheter i fengsel og ved ettervern..."* Det er ikke lett å begripe at slike formuleringer kan følges opp av et budsjett som betyr ytterligere nedbygging av opplæringstilbudet såvel i anstalt som i oppfølgingsklasser.

Som dere ser av budsjettmerknadene annet sted på denne sida, er et altså bare Arbeiderpartiet og SV som går inn for en økning. Men det hjelper oss lite når disse partiene utgjør et mindretall i komiteen. Vi lærer altså stadig noe om at vakre ord, fagre løfter og tilføring av nødvendige økonomiske ressurser har med posisjon å gjøre. Eller var det opposisjon?

Saksordfører Sigvald Oppebøen Hansens øvrige forslag til merknader har likevel fått enstemmig oppslutning i komiteen, og det bør gi berettiget håp om kraftige økninger på 1999-budsjettet. Det er også svært positivt at komiteen *"ber om at Regjeringa tar initiativ til ei forskningsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga si rolle og kva slags tiltak som kan styrke dette området av kriminalomsorga"*. Her håper vi KUF vil ta initiativ på ny-året.

Forøvrig kan dere lese resten av merknadene i stille romjulsdager. Så kan vi undre oss noe over politikernes forhold til troverdighet, men i juledagene bør vi ikke ergre oss. Da bør vi bare tenke at FOKO selvsagt vil stå på videre både overfor departement og komite i 1998.

Med ønske om livgivende juledager og god FOKO-nytt-lesning,

Leif Lyngstad

KUF-komiteens innstilling 4. desember i år:

"Komiteen viser til verdien av å gje dei innsette fengselsundervisning/opplæring slik at soninga får eit positivt innhald. Like viktig, og som ein lekk i ettervernet, er det å gje den straffedømde opplæring etter avslutta soning i anstalt. Komiteen understrekar at det har vore brei politisk semje omkring dette kriminalpolitiske tiltaket som fengselsundervisning representerer.

Komiteen er kjend med at departementet har auka løyvingane med 1 mill. kroner i høve til budsjettet for 1997, men at denne auken i sin heilskap er planlagt bruka til det nye fengselet på Ringerike.

Komiteen registrerer at det har vore ei reell nedbygging av opplæringstilbodet innafor kriminalomsorga. Komiteen har motteke dørne på reduksjonar enkelte stadar på opp til 25 pst. sidan 1994. Komiteen kan ikkje sjå at dette er i samsvar med Stortingets intensjon om styrking av tilbodet i anstalt og moglegheit til opplæring etter avslutta soning.

Komiteen viser til NOU 1992:19 «Opplæring i norske fengsler - kompetanse og livsmestring» og ber om at Regjeringa tar initiativet til ei forskningsbasert evaluering omkring fengselsundervisninga sin rolle og kva slags tiltak som kan styrke dette området av kriminalomsorga.

Komiteen sine medlemmer frå Arbeidarpartiet og Sosialistisk Venstreparti har merka seg at løyvingane dei siste åra ikkje har fått kompensasjon for løns- og prisveksten sidan 1994 og gjer framlegg om å heve undervisningstilbodet omlag på nivå med 1994.

På denne bakgrunn gjer desse medlemmene framlegg om ein stegvis auke i løyvingane med 5 mill. kroner.

Komitens medlemmer fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre slutter seg til proposisjonen.

Bjøm Andersen
Thor Bakken
Eli Breistein
Inger-Charlotte Bull
Øystein Bye
Bjøm Christensen
Beate Dalsett
Geir Eggum
Jarle Ellingsen
Geir Eskeland
Lena Fekene
Øystein Fidjestøl
Anlaug Forberg
Hilde L. Frebergsvik
Gisle Grahl-Jacobsen
Kai Sviggum Hansen

Anne Margaret Hauge
Alfhild T. Heldal
Bjarne Hollekve
Asbjørn Holmsen
Fridthjof Holst
Anne Berte Haagensli
Tove F. Jacobsen
Hilde Jørgensborg
Randi Kjellsen
Ingunn E. Kleivan
Siren Øian Kullbeck
Torfinn Langelid
Morten Lunde
Lene Lyche
Leif Lyngstad
Eivor Lømo

Tone Kariin V.
Magnæs
Gunnar Moen
Mona Hetty Nygaard
Torill Olsen
Terje Ramsåsen
Asbjørn Roald
Haldis Røland
Jon Erik Rønning
Laila T. Sand
Erle Skår
Sigurd Skramseth
Yngve Skrede
Eva Styve Solberg
Sølvi T. Stenberg Øyo
Anita Storm Olsen

May Elise Sundberg
Andreas Sæhlie
Jarl Sæve
Erik Såheim
Ingrid Tengmark
Gro Toldnes
Aslaug Torvund
Sissel Valen
Solveig M Velten
Kari Volden
Ketil Wang-Hansen
Maj Wenstøp
Sigve Wiik
Astrid Østbye
Brit Aabø

FOKO arrangerte seminar på Sømarka, det andre i rekken, i tiden 19.-21.09.97.

64 deltakere var påmeldt. I tillegg deltok 6 foredragsholdere; Paul Leer-Salvesen, Rune Fjeid, Asbjørn Holmsen, Geir Eskeland, Torfinn Langelid og Asbjørn Roald.

Hovedtemaene for dette seminaret var "Skyld, straff og tilgivelse i kriminalomsorgen," ved Paul

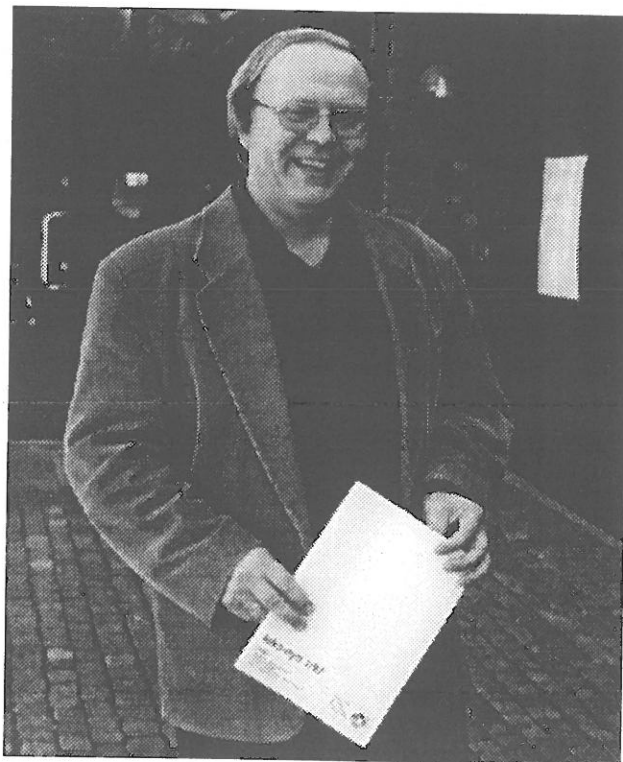
Leer-Salvesen. Deretter fulgte "Ny Start-programmet", presentert først ved Rune Fjeid, Justisdepartementet. Asbjørn Holmsen og Geir Eskeland, instruktører ved lia landsfengsel, fulgte opp dette temaet dagen etter.

Søndag fulgte Asbjørn Roald, Nordre fengselsdistrikt, opp temaet fra i fjor, "Status for Roald-utvalget"

Foredragene ble svært godt mottatt. Paul Leer-Salvesens spørsmål "Har fanger moral?" vakte stor interesse. Etter kommentarene å dømme, gikk diskusjonen friskt i gruppene etter foredraget. Etter innledende orientering, "Status og videreføring av "Ny-Startprogrammet", ved Rune Fjeid, snakket Asbjørn Holmsen og Geir Eskeland svært engasjert om deres måte å gjennomføre programmet på.

Uten dødpunkter klarte de å holde forsamlingen i ånde i fire timer, avbrutt av kaffepause.

Torfinn Langelid orienterte om "Tilbake til samfunnet?", en arbeidsgruppes arbeid med å kartlegge, vurdere og komme med forslag til tiltak for styrking av oppfølgingsarbeidet i fengselsundervisningen. Asbjørn Roalds rapport om Roald-utvalgets arbeid så langt, ga nyttig informasjon om reorganisering innen fengselsvesenet, og hvilke følger dette får for opplæringen.

Paul Leer-Salvesen

Før "Oppsummering og Evaluering" holdt Solveig Velten, leder i FFP, Forening for fangers pårørende, et tankevekkende innlegg. Hun orienterte om foreningens arbeid og minnet oss på den rollen pårørende har og bør ha innenfor kriminalomsorgens utvidede nedslagsfelt.

Seminar deltakerne har skrevet konstruktive kommentarer til seminarets innhold og gjennomføring. Disse er gjennomgående positive. Styret vil merke seg kommentarene, ros og ris, og vil, så godt vi kan, bruke dem under forberedelsene til neste års seminar. Et forhold står imidlertid fast: Sørmarka blir ansett for å være et egnet sted, med gode fysiske betingelser, god mat og godtagbar plassering.

Inger Charlotte Bull

Ny-Start-instruktørene Sigurd Skramseth, Geir Eskeland og Asbjørn Holmsen

Rud vgs/Ila landsfengsel

I første rekke fra venstre; Erle Skaar, Sølvi Øyo Stenberg, Eivor Lømo, Ingun E.Kleivan

Bakre rekke: Maj Wenstøp, Geir Eskeland (Ny start), Asbjørn Holmsen (Ny start), Yngve Skrede.

Klosterskogen vgs/Skien kretsfengsel

I første rekke fra venstre;
Gunnar Moen, Terje Ramsåsen, Siren Kuhlbeck,
Leif Lyngstad og Haldis Røland.

Bakre rekke: Randi Kjellsen,
Sigurd Skramset (Ny start),
Sigve Wiik og Anlaug Forberg.

Jessheim vgs/Ullersmo landsfengsel

I første rekke fra venstre; Kai Svigum Hansen, Brit Aabø, Jon Erik Rønning og Bjørn O. Andersen

Bakre rekke: Øystein Bye, Fridtjof Holst og MortenLunde.

Teie vgs/Berg og Sem kretsfengsler

I første rekke fra venstre; Lena Fekene, Hilde L. Frebergsvik, Inger Charlotte Bull og Ketil Wang-Hansen.

Bakre rekke: Torill Olsen og Tone Kariin V. Magnæs.

Hønefoss vgs/Ringerike kretsfengsel

Fra venstre; Jarle Ellingsen, Eli Breistein, Øystein Fidjestøl og Beate Dahlslett.

Strømsø vgs/Drammen kretsfengsel og Kilden vgs/Larvik kretsfengsel

Fra venstre; May Elise Sundberg, Gisle Grahl-Jacobsen, Anita StormOlsen, Bjarne Hollekve og Eva Styve Solberg.

Grønland Voksenopplæringssenter

I første rekke fra venstre; Aslaug Torvund, Tove F. Jacobsen, Laila T. Sand og Ingrid Tengmark.

Bakre rekke: Hilde Jørgensborg, Bjørn Christensen, Anne Berte Haagensli og Astrid Østbye.

SKOLE I BERGEN LANDSFENGSEL

Litt om fengselet

Bergen landsfengsel åpnet høsten 1990.

Fengselet har pr. i dag plass til 172 innsatte fordelt på fire avdelinger - A, B, C og D. Det var opprinnelig plass til 152 innsatte, men p.g.a. varetektssituasjonen har avd. A i en periode hatt dublering på ti celler. Dette er en midlertidig løsning.

Avd. A er en lukket avdeling. Avdeling B og C er noe åpnere, og avdeling D er frigangsavdeling og ligger utenfor muren. Det er totalt plass til 120/140 innsatte innenfor muren og 32 innsatte på avdeling D. Det er for tiden i gang utbygging som vil gi 45 nye plasser.

Av de 120 innenfor muren er ca. 60 beskjeftiget med skole. En del har fulltids skole, mens noen har en kombinasjon av arbeid og skole.

Bergen landsfengsel har både domsinnsatte og varetektsinnsatte. Andelen varetektsinnsatte er svært stor, stort sett mer enn en tredjedel. Ca. 20 av de innsatte på avdeling D har frigang til skole eller arbeid.

Ulvsnæsøy er en del av Bergen landsfengsel. Øya ligger ved Vaksdal i Sørfjorden, ca. 4 mil fra selve fengselet. De 27 innsatte der må gå på kontrakt, og de må ha en dom.

Fengselet er ment å være et "innholds-fengsel", et åpent fengsel uten frigang (bare ytterst sjelden). De innsatte får tilbud om skole - gr.sk., AF, mek. og/eller hotell- og næringsmiddelfag.

Skolen på Ulvsnæsøy har tidligere vært en del av Arna yrkesskule. Fra 1.august 1997 ble den underlagt Åsane videregående skole og ble dermed en del av skolen i Bergen landsfengsel.

Skolen

Skolen i Bergen landsfengsel er en filial av Åsane videregående skole (ÅVS) som ligger i nærheten av fengselet.

- Ansatte er:
- ☐ inspektør
 - ☐ rådgiver
 - ☐ spes.ped.
 - ☐ oppfølgingsansvarlig på avd.D
 - ☐ oppsøkningsressurs på avd.A
 - ☐ lærere
 - ☐ kontorfullmektig

I fengselet har vi flere skoletilbud, både vanlige årskurs og kortere kurs.

Årskurs

- ☐ grunnskole for voksne
- ☐ grunnkurs allmennfaglig studieretning
- ☐ VKI/VKII allmennfaglig studieretning
- ☐ grunnkurs mekaniske fag
- ☐ grunnkurs trearbeid
- ☐ grunnkurs hotell-og næringsmiddelfag
- ☐ grunnkurs formgivningsfag

Alle årskursene er helt ordinære grunnkurs og videregående kurs der man følger vanlig fagplan. Etter behov lar vi elever ta delkompetanse i stedet for fullt kurs.

Vi kan også spesialsy opplegg hvis noen skulle komme litt sent i gang eller f.eks. ha behov for å "fylle" på et gammelt grunnkurs for å bli oppdatert etter Reform-94. Dette gjør vi for at eleven skal ha mulighet for komme videre til et VKI-kurs.

Spesialpedagogiske tiltak

Hvis elever har spesielle behov, blir det satt inn ekstra hjelp. Her gjør spes.ped. en meget god jobb. Det kan være å undervise enkeltelever i enkelte fag parallelt med klassen, eller det kan være støtteundervisning i enkeltfag på ettermiddagstid.

Spes.ped. går inn og tester elever etter avtale, kopler evt. inn PPT hvis det viser seg å være nødvendig. Spes.ped. har også faste timer med enkelte innsatte som ikke går på skolen, men som har behov for en viss spes.ped. oppfølging. Disse følges i enkelte tilfeller opp også etter løslatelse/evt. plassering i andre opplegg.

Spes.ped. arbeider sammen med den innsatte, vedkommendes kontaktbetjent og evt. sos.kons., KIF eller andre instanser om å få en så god soningsplan som mulig. Det blir også arbeidet med tilbud etter løslatelse. For innsatte som følger vanlig undervisning, er også klassestyrer sentral i arbeidet med soningsplaner.

Elever som "kommer og går"

Noen elever blir løslatt midt i et skoleår eller de får anledning til å gå på frigang. For at de skal få fullføre skoleåret, blir det søkt om skoleplass for dem i det ordinære skoleverket. De fleste har bruk for plass på yrkesfaglig studieretning. ÅVS har god erfaring med dette, og vi har møtt stor velvilje. Svært mange av skolene i Bergen har tatt mot elever fra vår skole.

Noen ganger blir elever i det ordinære skoleverket fengslet midt i et skoleår. Det blir da opprettet kontakt med skolen de går på, og vi forsøker å sy sammen et tilbud slik at de ikke "mister" skoleåret. Klassestyrer/faglærer fra den sivile skolen blir gjerne invitert inn i fengselet for samtale/undervisning.

6-ukers kurs

- ☐ forskjellige datakurs
- ☐ dak.-kurs
- ☐ sveisekurs
- ☐ pedagogisk verksted
- ☐ norsk for fremmedspråklige (kontinuerlig - ikke bare 6 uker)

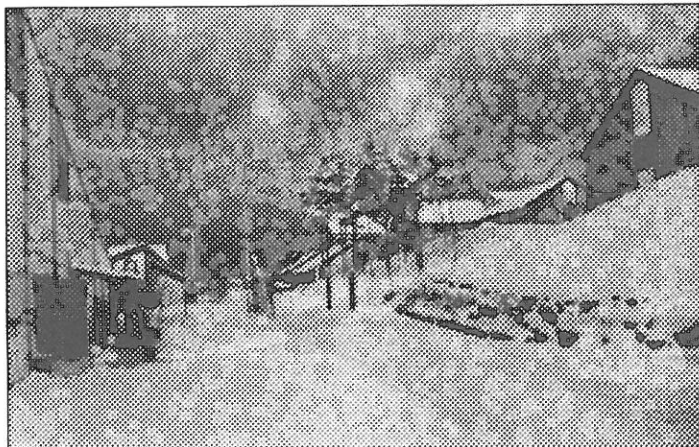
Pedagogisk verksted

Pedagogisk verksted trenger en litt nærmere presentasjon.

Kurset er først og fremst beregnet på unge med kort dommer eller som sitter i varetekt. Dette er ofte ungdommer som har liten eller ingen arbeidserfaring og som gjerne har en dårlig skolebakgrunn. Ped.v. er ment å være et tilbud som gir bredest mulig erfaring, og som skjerper lysten til videre skolegang eller arbeid. Vi har grupper på fire elever om gangen.

Følgende fag står på timeplanen til ped.v. hver uke:

- ☐ 4 timer husstell
- ☐ 3 timer data
- ☐ 11 timer trearbeid og keramikk
- ☐ 2 timer norsk
- ☐ 2 timer matematikk

- ☐ 2 timer helselære
- ☐ 1 time evaluering/oppsummering/-samtale

Lærerne som arbeider på ped.v., har et tett samarbeid. Det legges vekt på at det skal være få lærere. Elever og lærere skal bli ekstra godt kjent, og gruppen skal føle seg trygg. Elevene får tett oppfølging under hele kurset og også hjelp videre. Spesialpedagog har noe undervisning på kurset og er en viktig støttespiller i arbeidet med elevene på ped.v.

Det blir lagt stor vekt på at produktene elevene lager, skal være av kvalitet. Alle får velge en ting som de får til odel og eie. Elevene viser tydelig stolthet over det de lager, at de har laget noe som også andre kan ønske seg.

Matematikkundervisningen knyttes gjerne til det praktiske arbeidet elevene gjør, og de ser nytten av å kunne noe matematikk. På samme måten knyttes norskundervisningen til dagliglivet - hvordan beskrive noe/ hvordan tolke meldinger/ hvordan skrive en rapport o.l.

Hovedmålet med ped.v. er

- ✓ å forberede og motivere deltakerne for videre skolegang/ evt. arbeid.
- ✓ å gi deltakerne en viss yrkestrening.
- ✓ å gi elevene selvtillit, at de kan mestre noe.
- ✓ å sette deltakerne i stand til å få et bedre liv og sette seg realistiske mål.

Skolens plass i avdelingene

Skolen er representert på alle fire avdelingene i fengselet.

Avd. A har ingen undervisning i avd., men skolen har en lærer med en fast ressurs for å oppsøke innsatte og se hva skolen eventuelt kan gjøre for dem. Læreren samarbeider med spes.ped. og rådgiver om hva som kan gjøres/ hvilke tilbud som kan være til nytte for den enkelte ut fra bakgrunn/ varetektssituasjon/ domslengde etc. Det er mulig for elever fra avd. A å følge undervisningen på avd. B eller C.

Avd. B og C har all undervisning. For å gå til avd.C, må man gå på kontrakt. Elever kan da gå mellom avdelingene. Skolens inspektør, rådgiver og kontorfullmektig har sine kontorer på avdeling B. Disse har den daglige kontakten med avdelingen. Spes.ped. har sitt kontor på avd. C. Spes.ped. har den daglige kontakten med avdelingen.

Fengselet får alle elevtimeplaner slik at de til en hver tid skal ha kontroll på hvor den enkelte befinner seg. Arbeisplassene får også timeplanene når noen har en

kombinasjon av skole og arbeid. Arbeidsplassen blir alltid kontaktet hvis innsatte ønsker å kombinere skole og arbeid. Dermed blir man enig på forhånd og unngår usikkerhet og problemer.

Det kan nevnes at arbeid og skole er likestilt i forhold til betaling. Skolen leverer hver uke inn en oversikt over deltagelsen på skolen evt. i kombinasjon med arbeid.

Avd. D er en frigangsavd. med ca. 20 på frigang. De fleste av disse går på skole, alt fra grunnskole og grunnkurs til universitet og høyskoler. ÅVS har en lærer i 50% stilling som har ansvaret for frigangselever til skole/studier/lære. Han samarbeider med fengselet, med mottakerskolene og med elevene. I tillegg hjelper han dem av og til med søknader o.l. til sos.kont., Lånekassen, arb.kont. o.a.

Alle som går på frigang skal ha en kontaktperson på lærestedet. Disse er sentrale, og det er regelmessige møter med elever og med oppfølgingslærer. Fengselet er også med i dette opplegget.

Elever som blir løslatt midt i året, ønsker ofte å ha kontakt videre med oppf.lærer. Det ser vi på som positivt, og det fører til at læreren til en hver tid har noen elever som er løslatt.

Det hender elever sliter med ett eller flere fag. Er det mulig, prøver skolen å gi vedkommende litt støtte på kveldstid.

Kontakt med mottakerskolene

Skolen inviterer kontaktpersonene fra alle mottakerskolene til et møte to ganger i året for å diskutere opplegg og eventuelle ønsker om endringer i samarbeidet. I tillegg til inspektør, oppfølgingsansvarlig, rådgiver, rektor og spes.ped. fra skolen deltar inspektør, sos.konsulent og betjent fra avd. D.

Samarbeidet med avdelingen er godt, og vi ser på det som meget viktig. Vi har etterhvert funnet fram til rutiner og samarbeidsformer som fungerer godt.

Normaliseringsprinsippet

Skolen har 20 årsverk fordelt på noen deltidsstillinger og flere heltidsstillinger. De fleste med deltidsstilling i fengselet, har resten av posten sin på vår hovedskole. Vår inspektør har ukentlige møter med adm. på hovedskolen, og rektor og/eller inspektør fra hovedskolen deltar i en del møter på fengselet.

Vi ser det som en absolutt fordel/forutsetning at lærerne våre har flere års praksis ute i skolen før de kommer hit. Normalitetsprinsippet er meget viktig. Vi må ikke bli institusjonaliserte, men kjenne hverdagen ute. Normaliseringsprinsippet er alfa og omega i alle våre aktivite-

ter. Våre elever skal bli møtt med samme undervisning og samme krav som elever ute i skolen.

De resultatene de oppnår, skal gjøre dem i stand til å gå videre, de skal kunne stå for de karakterene de har oppnådd.

Vi har i flere år søkt elever ut i det ordinære skoleverket, svært ofte etter at de har tatt et grunnkurs i fengselet. Disse elevene starter ofte med frigang til skole, mens noen er løslatt. Vi har svært gode erfaringer med dette opplegget. De fleste elevene "toner flagg" med en gang og forteller klassen litt om seg selv. Erfaringen er at de blir godt mottatt.

Det hender at aldersforskjellen kan bli nokså stor. Det kan kanskje være litt problematisk for noen, men det kan også være en styrke - en voksen person blant alle ungdommene.

Vi har etter hvert fått gode rutiner på samarbeidet med skoler ute, og vi har møtt stor velvilje. Når elevene er rettighets elever etter Reform-94, har vi også en del samarbeid med Oppfølgingstjenesten.

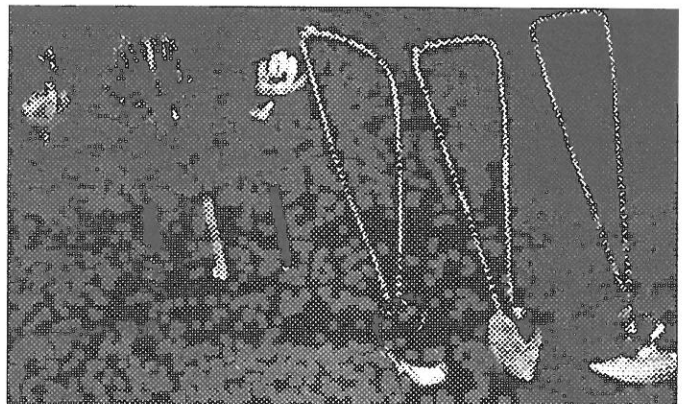
Sommerundervisning

Skolen i fengselet følger vanlig skolerute. Det betyr at skoleåret går fra ca. 20.aug. til ca. 20.juni. Våre elever trenger ingen lang ferie i vanlig forstand. Sommeren har alltid vært en vanskelig periode både for innsatte og ansatte. Det er ferietid og mange vikarer, ikke nok arbeidsplasser til alle elever som får skolefri og det blir lett misnøye.

Skolen så behovet og vurderte hva den kunne gjøre for å få til en mer positiv situasjon. Siden sommeren 1992 har vi derfor arrangert det som populært kalles sommerskole.

Opplegg

Planleggingen begynner i mars/april. Skolen ansetter studenter som har kompetanse i fagene de skal undervise i.

Smykker laget på sommerundervisningen

Fagene vi tilbyr er pr uke:

- ✓ 2 grupper norsk á 6 t (rep. og v.g.)
- ✓ 2 "matematikk á 6 t (rep. og v.g.)
- ✓ 2 "engelsk á 6 t (rep. og v.g.)
- ✓ 3 timers datakurs (begynnere/ viderekomne)
- ✓ 3-4 timers husstellkurs
- ✓ 3-4 timers formingskurs

I siste del av mai går invitasjonen ut til alle innsatte med tilbud om å melde seg på kurs. Vi prøver å oppfylle ønskene deres så langt det er mulig. Noen ønsker hel-dagsskole, andre vil kombinere skole/arbeid. Alle får sine personlige timeplaner.

Tilbudet har vært svært populært. Positive ringvirkninger er:

- ☐ at skolen er til stede hele året
- ☐ at elever som prøver med kurs på sommerstid, blir interessert/ tør/ får lyst til å fortsette å gå på skole.
- ☐ at innsatte i løpet av sommeren kan melde sin interesse/få informasjon om skoletilbudene

Filosofien bak det å ansette studenter er at

- ☐ de innsatte skal møte et "friskt pust" fra ut-siden.
- ☐ studentene skal få praksis og innsyn i feng-selshverdagen.

Sommerskolen er arrangert som 6-ukers kurs.

- ☐ Den ordinære undervisningen avsluttes ca. 20.juni.
- ☐ En uke skolefri. Siste planlegging før som-merundervisningen.
- ☐ Sommerskolen starter. Administrasjonen deler på de seks ukene slik at en av dem alltid er til stede og har den daglige ledelsen.
- ☐ En uke skolefri. Videre planlegging av nytt skoleår.
- ☐ Ordinær undervisning starter ca. 20.august.

Sissel Valen

DAGSKOLEN I BERGEN

Bakgrunn

Dagskolen i Bergen ble i 1981 opprettet som et sam-arbeidsprosjekt mellom friundervisningen, oppsøkende avdeling og KIF. Utgangspunktet var at ungdom i det rus-og kriminelt belastede miljøet i Nygårdsparken skulle bli gitt en mulighet til rehabilitering gjennom et tilrettelagt skoleopplæringstilbud på dagtid. Det ble gitt undervisning i enkelte fag avhengig av variabel og usikker ressurstil-gang, og enkeltelever gikk opp som privatister.

I 1984 ble Dagskolen en del av det fylkeskommunale opplæringstilbudet, først som filialscole ved U.Pihl og fra 1988 som filialscole ved Krohnsminde videregående/Dagskolen i Bergen. I fra 1989 er det blitt gitt tilskudd fra Staten og Dagskolen ble formelt et opp-læringstilbud innenfor kriminalomsorgen med domfelte personer som primær målgruppe.

Bakgrunn for innsøking

Av de totalt 56 elevene som ble søkt inn på Dagskolen 1995/96 hadde 28 hatt befattning med rettsapparatet. 28 var innsøkt hovedsaklig på bakgrunn av rusrelaterte og/eller andre psykososiale problemer. 30 av de 56 inn-søkte var kvinner og 26 menn.

Tilbudet i dag

Fra 1984 til i dag har antallet elevplasser økt fra 20 til 48 fordelt på 4 klasser: grunnkurs og V1/VK2 i allmenfaglig studieretning, samt et forkurs(9-årig grunnskole).Det undervises i tilsammen 32 fag.

Vi har ca. 7 hele undervisningsstillinger, en halv råd-giverstilling ,en kvart kontorstilling ,40% adm.ressurs. og et totalbudsjett på 2.9 mill.kr. Dagskolen tar primært sikte på å gi et tilrettelagt tilbud innen allmenne fag med studiekompetanse som viktigste mål og redskap i tilbake-føringsprosessen til et «normalt» liv. Vi tror at det også gjennom teoretiske fag kan tilføres en god del sosial-og livsmestringskompetanse.

Produksjon

De siste 4 årene har 45 elever skaffet seg studiekompe-tanse ved Dagskolen og det er avlagt eksamener/gitt avsluttende standpunktkarakter i 612 enkeltfag. Flere av våre tidligere elever har tatt og tar utdanning ved høy-skoler og universitet og mange er i lønnet arbeid.

I motsetning til de fleste andre opplæringstilbudene innenfor kriminalomsorgen gir Dagskolen også et tilbud til andre enn bare domfelte. Med 48 elevplasser har vi van-ligvis god kapasitet og kan ta imot også søkere med annen bakgrunn. De aller fleste av disse befinner seg i

følge innsøkende instansers karakteristikk imidlertid i «den kriminelle faresone». Vi får likevel en mer blandet elevgruppe, bl.a. ca. 50% jenter, og vår erfaring er at dette er en god situasjon for de med fengselsbakgrunn. For.eks. blir jentenes verdier og holdinger viktige korrekativ til en tøffere fengselskultur, og de tar flere initiativ i forhold til sosialt fellesskap (matlaging, vask/rydding, leksegrupper, utekvelder o.a.) og bidrar til et mykere skolemiljø.

Oppfølging og tilrettelegging

Basisteamet som møtes en gang pr. mnd. har delegert inntaksmyndighet og er rådgivende organ i elevsaker. Dagskolen samarbeider ellers med en rekke andre etater og instanser.

Det innkalles jevnlig til trippelmøter (skole-elev-hovedkontakt) for å drøfte elevens utvikling og ta opp evt. problem.

Av andre faste ordninger kan nevnes allmøte en gang pr. uke, felles lunsj der elevene selv står for innsamling av penger, innkjøp og tillaging, lærermøte en gang pr. uke med elevgjennomgang og drøfting av interne opplegg.

Vi har ellers gode erfaringer med bl.a. samtalegrupper, ettermiddagsåpent (leksegrupper) og fisketurer enkelte helger, men disse tilbudene er i stor grad avhengig av frivillig (gratis) innsats av engasjerte lærere da nåværende ressurs ikke strekker til.

De siste to årene har vi gjennomført tildels svært vellykkede studiereiser til Tunisia. Dette har vært mulig gjennom velvillig støtte fra arbeidskontor som har delfinansiert prosjektet.

Problem

Selv om produksjonen ved Dagskolen har vært både rimelig god og stabil er der likevel dager en lurer på hva vi egentlig driver med. Perioder med stort fravær og

problem i elevgruppen sliter. Når vi får besøk, har opplyst at elevtallet pr. dato er 34 og får spørsmål om hvor de andre 17 er, får følelsen av mislykkethet en viss næring.

En stor del av våre elever skal starte på nytt. Noen kommer direkte fra fengsel og andre institusjoner og har mislykkes i tidligere skole- og tiltakssammenhenger. Andre har gått i lengre tid uten struktur og innhold i hverdagen. Vi opplever daglig hvordan problemene mange sliter med trekkes inn i skole og klasserom uten at vi har noen magisk medisin som lett løser disse.

Utviklingsarbeid

På årets timeplan har vi blokklagt endel timer (tatt fra flere ulike fag) for å gi mulighet for en sammenhengende arbeidssituasjon i forhold til prosjekt- og temaarbeid der vi legger vekt på arbeidsmåter som prosessorientert skrive, bruk av pc, innhenting av materiale internt og eksternt osv, samtidig som dette gir bedre anledning til individuell oppfølging i forhold til bl.a. lese-/skrivevansker, struktur- og konsentrasjonsproblem.

En del av elevene har nok behov for et mindre krevende løp og sterkere grad av oppfølging og tilrettelegging. For tiden jobber vi derfor med en mulig ny modell som evt. kan ivareta elevgruppens samlede behov på en bedre måte, bl.a. med mer fokus på «livsmestring». Dette noe problematiske begrepet handler for oss bl.a. om hvordan vi som skole kan bidra til en utvikling som gjør elevene til mer integrerte mennesker.

Reform-94s påpekning av dette gjelder jo ikke minst oss. Problemet er selvfølgelig hvordan vi best gjør dette.

En vei å gå er å redusere til delkurstilbud med studiekompetanse etter 23/5-regelen. Vi kan da ytterligere utvikle nevnte «blokkssystem» som vi har gjort gode erfaringer med i år, altså bli enda bedre på å lære elevene våre å lære, styrke læringskompetansen deres. Innenfor en slik ramme vil vi også kunne arbeide mer med livsmestring knyttet til det mer allmenne kompetanseplanet. Her famler vi endel, men har ihvertfall noen mer eller mindre konkrete ideer vi arbeider med.

Omorganiseringsprosjekt kan imidlertid ofte være konfliktfylt og i vår prosjektgruppe (personalet ved skolen) har der kommet til uttrykk ganske ulike tanker om mål og midler, lærerrolle og skolekultur, en uenighet som bl.a. reflekterer ulik pedagogisk tenking samt usikkerhet om egen rolle i en evt. ny struktur. Uansett har prosessen bidratt til å sette fokus på organisasjon og innhold, pedagogisk tenking, virkemidler og grep sett i forhold til hva en god skole for vår målgruppe er. Håper vi alle kommer styrket ut av dette til slutt, selv om noen fremdeles ønsker å bruke knapp tilmålt fellestid til mer «matnyttige sysler»! -

Jan Bertil Heilund

Daglig leder i midten omgitt av engasjerte medarbeidere (lærere)

"NY START" I BERGEN LANDSFENGSEL

Bergen landsfengsels visjon er at målrettet soning gir et tryggere samfunn. Målrettet blir oppholdet når det er en vedvarende systematisk påvirkningssituasjon for frihetsmestring, fremme en alternativ livsstil etter endt soning. Målet er bl.a. å kunne påvirke innsatte til å endre sin atferd gjennom programvirksomhet. Fram til i dag har Bergen landsfengsel tatt i bruk følgende programmer,

- ☐ Ny Start, et kognitivt mestringsprogram,
- ☐ Voldsprogram.
- ☐ Rusmiddelprogram.
- ☐ Stressmestringsprogram.

Ny Start var et prosjekt som Justisdepartementet var ansvarlig for.

Prosjektperioden er nå nettopp over, og ansvaret tilfaller nå de respektive fengslene. Anstaltene som er valgt ut til å drive programmet er Skien kretsfengsel, Ila landsfengsel og sikringsanstalt, Bergen landsfengsel og Trondheim kretsfengsel. I tillegg har KIF Oslo øst vært med på prosjektet. 13 personer fikk instruktørutdanning på Lillehammer i september 1996. Kursene startet opp like i etterkant av dette.

I Bergen landsfengsel har vi per november 1997 hatt fire kurs på lukket avdeling. I tillegg har vi nettopp startet opp kurs på åpen avdeling, Bergen landsfengsel avd. Osterøy. Hittil har 21 innsatte fullført programmet. Målet for 1998 er at 40 innsatte skal begynne på Ny Start kurs.

Programmet Ny Start er hentet fra Cognitive Skills Training Program, som kommer fra Canada. Bakgrunnen for at dette programmet er valgt av Justisdepartementet er de gode resultatene fra Canada. Forskning derfra viser en betydelig nedgang i tilbakefall til fengsel for innsatte som har gjennomført Cognitive Skills. Programmet er også valgt ut p.g.a gode resultater fra Sverige og Danmark. Deres konklusjon etter 1-2 års drift er å utvide Cognitive Skills til nye anstalter.

Det overordnede målet for Ny Start programmet er reduksjon i tilbakefallsprosenten. Programmet har en målsetting og hovedtanke at kurset kan være det første steg på veien mot å leve et liv uten kriminalitet. Vi i Bergen landsfengsel har i tillegg som mål å få en positiv atferdsendring på innsatte.

Det er ikke bare Utdanning, sosiale eller økonomiske forhold, intelligens eller heldige omstendigheter som gjør at mennesker oppnår suksess. Personer som er så heldige å ha dette utgangspunktet, trenger ferdigheter i tillegg, blant annet til effektiv og tenkning og problemløsning. Disse ferdighetene kalles kognitive ferdigheter.

Forskning har vist at kriminelle har mangelfullt utviklede kognitive ferdigheter (Forskningsresultater er blitt presentert i rapporten «Time to Think: Ross & Fabiano, 1985»). Det kan være kognitiv problemløsning, konsekvenstenkning, middel-mål slutninger, forståelse for sosiale sammenhenger, kritisk tenkning, abstrakt tenkning, kreativ tenkning og verdibegreper.

Manglende ferdigheter på disse områdene utgjør en alvorlig personlig funksjonshemming som setter individet i fare for å utvikle en antisosial livsstil. Kognitiv trening fokuserer på å modifisere impulsiv, egosentrisk, ulogisk og rigid tenkning hos lovbrøttere og på å lære dem å stoppe og tenke før de handler.

I programmet underviser vi i følgende temaer:

- ☐ Problemløsning
- ☐ Kreativ tenkning

- ☐ Sosiale ferdigheter
- ☐ Forsterkning av verdier
- ☐ Forhandlingsferdigheter
- ☐ Kontroll av følelser
- ☐ Kritisk tenkning

Programmet inneholder 70 timer, fordelt på 35 dager. Det tildeltes tre til fire dager i uken. Programmet kombinerer virkemidler fra utdanning, gruppedynamikk og kognitiv atferdsterapi i en mangeartet metode for å lære den enkelte innsatte sosiale - tenkemessige ferdigheter.

Programmet er utviklet med sikte på å kunne gjennomføres av personell uten formell psykologisk kompetanse. Undervisningen består av teoriundervisning, gruppediskusjoner, rollespill, spill-øvinger, resonnement - og slutnings-øvelser. Leksjonene er lagt opp på en varierende og artig måte..

Våre erfaringer omkring effekten av programmet er positive. Å trene tankegangen er noe som er viktig for alle. Det er gjerne spesielt viktig for impulsive kriminelle, slik at de kan stoppe opp å tenke før de handler. I undervisningssammenheng ser vi tydelig at mange innsatte endrer tankegang. Vi ser at de er mer gjennomtenkte utover i kurset i diskusjoner og øvelser. De bruker ferdighetene vi har lært dem.

Innsatte som går på Ny Start evaluerer kurset siste dagen. Det er her spesielt en kommentar som synliggjør hvordan Ny Start har effekt. På spørsmål om den innsatte har fått noe utbytte av kurset svarer han- *«Jeg har faktisk gjentatte ganger opplevd å komme opp i situasjoner der kunnskap fra NY START har dukket opp i bakhodet og blitt benyttet»*

Innsatte som har vært gjennom kurset sier bl.a. at de har fått *«lenger lunte»*, tenker mer igjennom situasjoner før de handler, blitt bedre til å lytte og unngår misforståelser og noen sier de har blitt bedre til å ordlegge seg.

Av andre ansatte har vi også fått en god del positive tilbakemeldinger. De går ut på at innsatte har blitt mer rolige, mer gjennomtenkte, har klarere målsettinger, bedre oppførsel i avdelingen, færre forsovelser og annet.

For at Ny Start skal bli vellykket bør sentrale personer lovbrøtteren har kontakt med forstå prinsippet bak opplegget. De bør gi positive kommentarer og oppmuntre deltakerne når de ser at han tilegner seg ferdigheter han skal lære. På dette området har vi kommet et skritt på vei, men for å lykkes bør bl.a. øvrige ansatte få kurs for å forstå programmet Vi håper å få dette til i 1998.

Trond Danielsen og Wilhelm Meek Hansen, Ansatte ved Kriminalomsorgens Utdanningscenter, har nettopp evaluert Ny Start prosjektet. Evalueringsrapporten heter *«Ny Start for norsk fengselsvesen ?»*. Her anbefales det at programmet bør fortsette og videreutvikles. Evalueringsrapporten offentliggjøres i nærmeste fremtid. Danielsen og Meek Hansen vil i fremtiden evaluere tilbakefallsprosenten på innsatte som har begynt på Ny Start kurs.

Lærere fra fem skoler i Hordaland har nylig vært gjennom instruktørutdanningen i Cognitive Skills. De skal starte opp en modifisert utgave av programmet som er tilpasset skoleverket. Vi ønsker de involverte parter i dette prosjektet lykke til.

Vennlig hilsen Frode Tertnes, Helge Eriksen og Kari Gitmark

TYRILISTIFTELSEN - SKOLEN

Tyrilistiftelsen består av tre avdelinger

- ☐ Tyrili Senteret i Oslo,
- ☐ Frankmotunet i Folldal
- ☐ Tyrilitunet i Mesnalia.

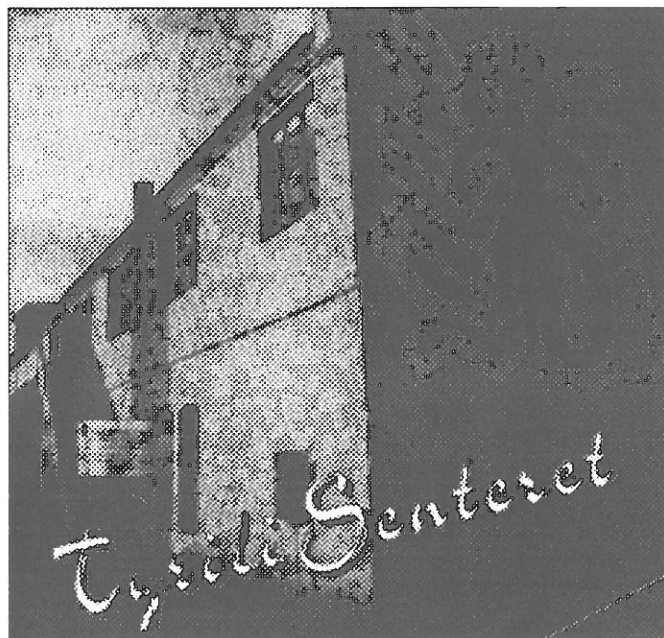
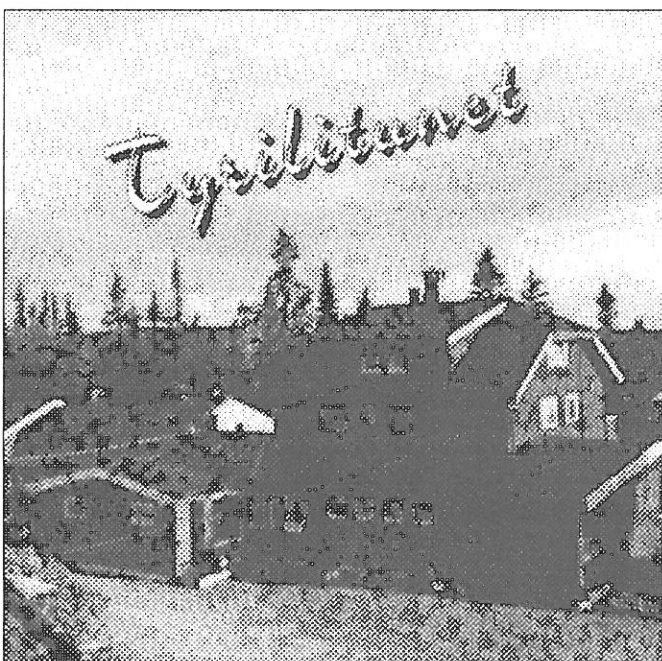
Bjørkhaugen i Mesnalia ligger under Tyrilitunet, et 2-årig prosjekt med tilbud om korttidsopphold for tidligere elever som trenger "påfyll". Det er skoletilbud alle stedene.

På **tunene** er det levefellesskap. Det betyr at ledere og elever lever, bor og jobber sammen døgnet rundt og året rundt. Skolelokalene befinner seg på tunene nært knyttet til alt annet som skjer der. Noen elever på Bjørkhaugen har fått ulike støtte og hjelp knyttet opp til skole og veiledning.

Skolesjefen i Oslo har delegert ansvar og drift av skolen til Ringsaker kommune. Kultur og oppvekstsjefen i Folldal har personalansvaret for lærerne der. Til sammen er vi seks lærere - tre på hvert sted. Rektor er plassert på Tyrilitunet og u.inspektøren på Frankmotunet. Alle lærerne bor utenfor tunene.

Tyrili Senteret er et kurs og konferanse senter der driften er arbeidstreningsarenaer for elevene. Andre tilbud som finnes i senteret er klatresenter, kafe, dansesal, produksjonsverksted av klatrevegger og infotek. Disse er også arbeidstreningsarenaer for elevene.

For tiden er det omorganisering på gang. Det betyr at behandlingsteamet, de som har direkte oppfølging av elevene, flytter til et nytt senter som er under oppbygging også på Kampen. Der blir det levefellesskap noe i likhet med det vi finner på tunene. Det er spesielt beregnet på nye elever. Det blir også hybler og leiligheter for elever som er kommet videre.

Skolen på Senteret er en underavdeling av GVO (Grønland Voksenopplærings-senter) som startet opp høsten 1995. En lærer er heltidsansatt, mens de andre tre har deltidstillinger hos oss og resten av jobben inne i fengselet. De dekker tilsammen 2 stillinger hos oss i år.

Tyrilistiftelsens overordnede mål.

Vi skal gi den enkelte elev en heving av sin livskvalitet slik at eleven kan finne en plass i samfunnet uten å være avhengig av rus og kriminalitet.

Dette innebærer å utvikle hver og en sine evner og muligheter til å:

- ☐ mestre et liv innenfor de normer og krav samfunnet stiller,
- ☐ makte å ta ansvar for egne valg,
- ☐ våge å utvikle et forhold til andre mennesker, vennskap og kjærlighet,
- ☐ lære å møte motgang, skuffelser, frustrasjoner uten å flykte inn i misbruk eller kriminell spenningssøking,
- ☐ kunne klare å delta i arbeidslivet,
- ☐ kunne ha en meningsfylt fritid.

Tyrilistiftelsens menneskesyn

Menneskesynet handler om et engasjement der lederne (også lærerne som er en del av ledergruppa) står på elevenes side i kampen for et menneskeverdig liv. Til grunn for dette engasjementet ligger det et menneskesyn og en verdimeessig prioritering.

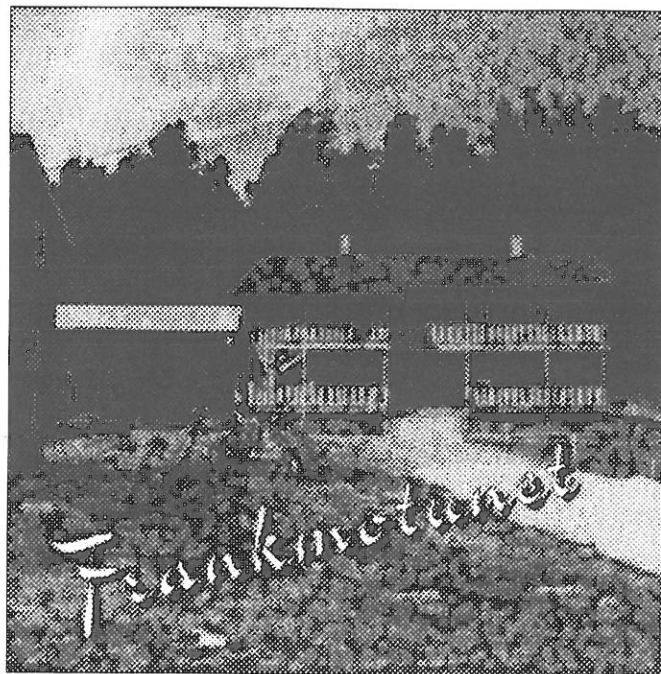
Fem setninger uttrykker det som er viktigst for oss i denne sammenhengen:

1. Alle mennesker bærer i seg muligheten til forandring.
2. Mennesket er sosialt.
3. Mennesket er unikt.
4. Familien er grunnleggende for vår identitet.
5. Mennesket er formet av de materielle, økonomiske og kulturelle forhold som preger samfunnet.

Hvorfor så mange linjer om ideologi og menneskesyn? Skolen i Tyrilistiftelsen samarbeider tett med all annen aktivitet som skjer med og rundt eleven. Det finnes mange fellestrekk med den generelle delen av lærerplanen som er felles for grunnskole, videregående opplæring og voksenopplæring.

Tyriliskolen sin målsetting og innhold

- Skolen skal gjennom det faglige / pedagogiske arbeidet styrke elevenes tro på egne muligheter og legge til rette for utvikling.*

Det betyr at skolen lager et opplegg som er tilpasset den enkelte elev uansett hvor i utdanningsløpet vedkommende befinner seg. Hovedvekten i tilbudet ligger nok på grunnskolens område, men det er et økende antall elever som sikter seg inn mot videregående utdanning og er klare for det. Da blir oppgaven fra skolen sin side faglig vinkling, oppbacking i forhold det å gå på skole "på utsiden" og mange ganger begge deler.

I Senteret har vi fra februar i år tilbud til elever som skal få utdanning for å bli arbeidsledere. Det er et samarbeid mellom skolen der og den øvrige driften. Skolen i Senteret driver også veiledning og utdanningsplanlegging.

På Frankmotunet og Tyrilitunet står også skolen for en del veiledning/rådgiving og er med og driver jentegruppe /samtalegruppe og menneskekunnskap.

Menneskekunnskap dreier seg f.eks. om det å være en del av en gruppe, ulike roller, misbrukerstil ol. Alle temaene i disse mer utradisjonelle "skolefagene" finner vi igjen i fagplanene i samfunnsfagene, livssyn/kristendom, naturfag og andre som handler om holdningsskapende arbeid.

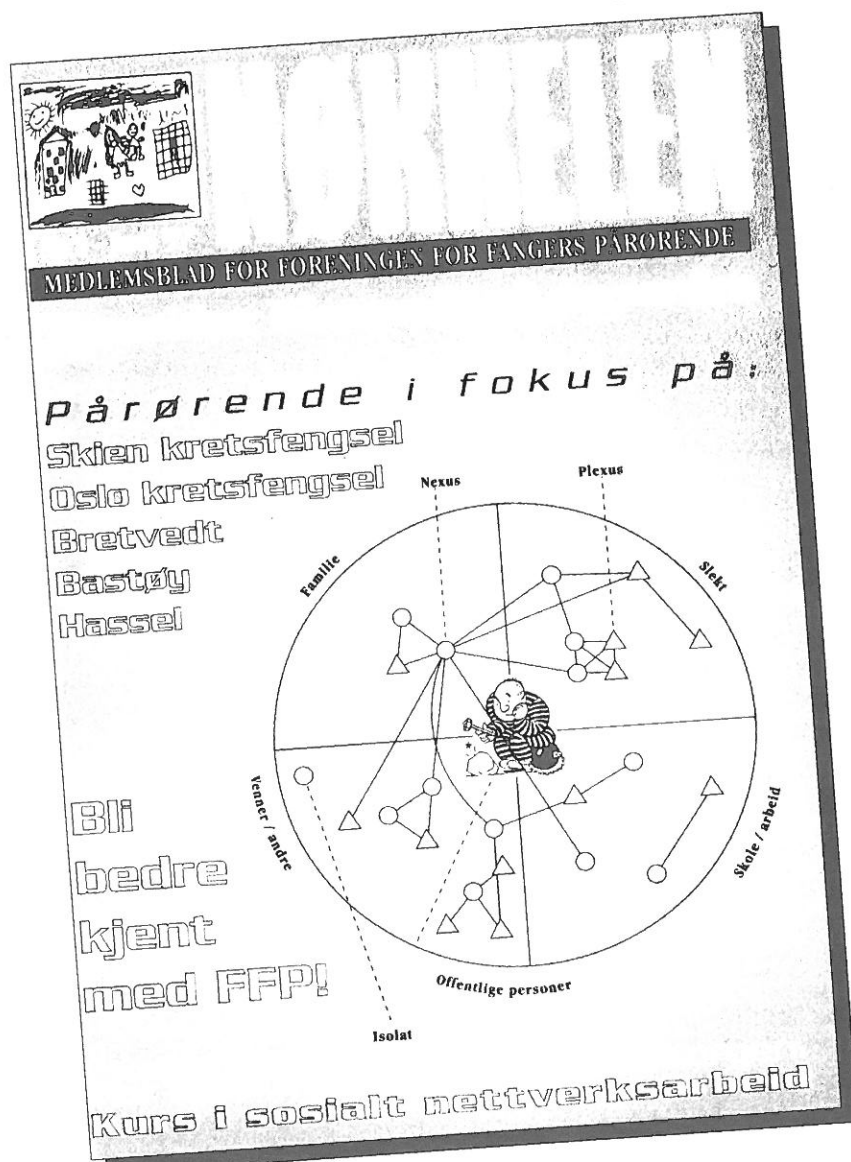
Hvor mange elever har vi og hvem er de?

Det er alltid vanskelig å si hvor mange elever vi har. Elever blir inn- og utskrevet til ulike tider på året. Vi prøver å gi tilbud til alle og strekker oss også ut over utskrivingsdatoen dersom den er midt i året og eleven er godt i gang ute i normalskolen. Alle overganger er skumle. Det har vi erfart mer enn en gang både elever og lærere.

Elev/leder i konstruktiv prat under våronna i Mesnali-Tyrilitunet. Lærerne deltar også på dette.

Foreningen for Fangers Pårørende

FOKO-nytt vil i neste nummer ha med mer stoff om FFP.

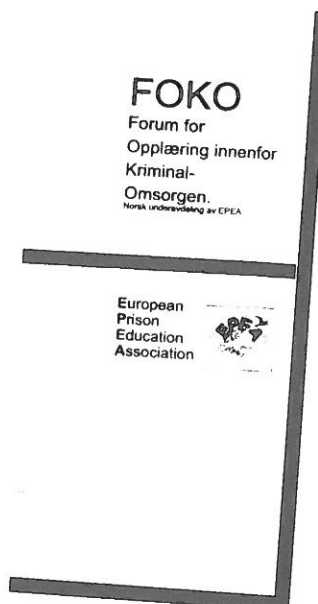
Daglig leder i FFP Solveig M. Velten holdt forøvrig et innlegg om foreningen på Sørmarka-konferansen i år.

FOKO-brosjyre

Styre i FOKO har fått utarbeidet en brosjyre om FOKO.

Du kan få tilsendt brosjyren ved å henvende deg til styrets informasjonsansvarlige;

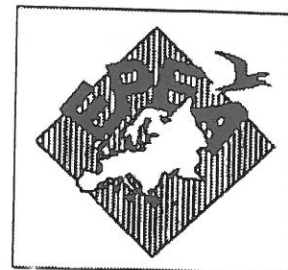
Leif Lyngstad
Klosterskogen vgs/avd. Skien kretsfengsel
Telefon 35 59 92 20, fax 35 59 40 00
Postboks 2720
3702 Skien

National
Prison
Administration
Hungary

European
Prison
Education
Association

«Protective Bars?»

6th EPEA International Conference on Prison Education 1-5 November 1997 in Budapest

Grasrotrappport fra Budapest

Avreise lørdag formiddag fra Sandefjord via Kastrup til Budapest. Jeg reiser alene fra Vestfold, er veldig klar over hvor privilegert jeg er som får dra, men er litt urolig allikevel. Alle kjenner jo alle og har vært både her og der sammen på viktige konferanser.

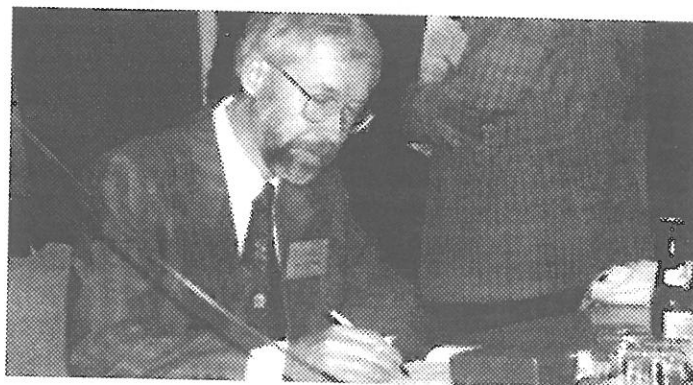
Men på Kastrup ser jeg krøllene til Ingunn, hun har jo sagt seg villig til å være støttekontakt for meg! På flyet oppdager jeg flere «fengselspedagoger» på tur. Noen forsiktige setninger veksles. Men i Budapest må vi vente, for bussen som skulle hente oss, har dratt til en annen flyplass. Dette skaper allerede litt kontakt.

Lørdags ettermiddag i grått vær gjennom Budapest-- få lysreklamer, men så kommer shoppingsenter med Spar, McDonald og skilt som viser oss at Ikea har etablert seg i Ungarn. Donauen dukker opp, flombelyste bygninger fra Donaumonarkiets glansdager og så bærer det oppover bakker høyt over byen. Hotellet ligger 550 m over havet med utsikt over hele byen.

Hotel Agro er et typisk tidligere østblokklandshotel med brune vegger, litt skjeve gardiner og spartanske bad. Men forsøket på å nærme seg vestlig standard glimter overalt. Personalet er veldig hyggelig og deres tysk minner meg om flyktningfamiliene som kom til oss i Nordtyskland etter krigen.

Rommene er oppvarmet som om den store kulden skal komme innover oss fra Puszaen. Halve kofferten min er jo full av ulltøy, jeg hadde jo regnet med at her skulle det spares med oljen. «Szauna» sto det på et skilt i 1. Etasje, men det var ikke nødvendig å gå dit. Vi hadde jo rommet!

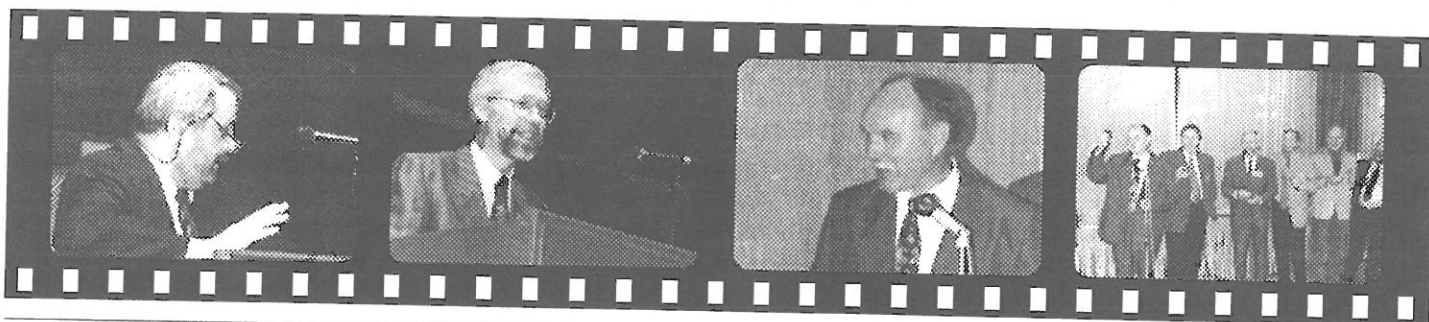
Welcome cocktail-reception kl. 20- konferansen blir høytidelig åpnet og vi balanserer rundt med handlenett med konferansemateriell, bestikk, tallerken og vinglass.

Her er det cocktailparty, her skal det spises og sirkuleres og skåles med vin, som er produsert i fengslene i Ungarn. Skål på ungarsk heter noe som høres ut som: eg er skjeggete og vi benytter oss flittig av setningen. Det er mange mennesker, festkledd og noen er veldig elegante. Tjener man så godt som lærer i Italia? Folk hilser på hverandre og «how are you» svirrer gjennom luften. Alle kjenner alle, eller?

Ingunn traff Maria fra Slovakia i heisen. Hun er eneste delegat fra landet sitt og var livredd for å gå ut av heisen. Hun ble adoptert umiddelbart av oss og den oppgaven tok vi alvorlig. Søndagskveld måtte hun legge seg tidlig, for hun ble så sliten av all pratingen med oss.

Søndagsmorgen starter med åpningstalen, hilsener og hovedforelesning. Alt blir enten tolket til engelsk eller blir holdt direkte på engelsk. Jeg sitter med ørene på stilk og kjenner at jeg blir ganske sliten. Det er godt at temaene berører hverandre, så at noen av de samme begrepene går om igjen. Etter forelesning i plenum følger workshopene. Vi skulle ha meldt oss på på forhånd, men det er fremdeles plass til etternølere som meg.

Opening Address of the 6th EPEA Conference by chair of EPEA Svenolov Svensson

It is sure a great pleasure to stand here and welcome all of you, and in a few moments have the 6th EPEA Conference formally open.

The last time I had the honour to open an EPEA conference was in Sigtuna Sweden in 1993. Then the conference was a fruit of a very pleasant co-operation between people from the central administrations/ministries of Justice and Education in Denmark, Finland, Norway and Sweden.

This time three members from that planning committee, **Kaj Raundrup** (Denmark), **Torfinn Langelid** (Norway) and myself together with one member of the Blagdon conference organising committee, **Dave Marston** (England) have had the real pleasure of working and planning together with two persons from our hosting Ministry of Justice in Hungary, **János Boros** and **Laszlo Csetneky**. They have really done a tremendous work in preparing this conference together with **Ezter Szalma**, **Éva Páztor**, **Klaudia Kovács** and **Anikó Horváth**. All of you who have organised conferences know by heart how many things there are to be put into this giant "puzzle"..

It has been a real pleasure working together and we hope that you will find the conference beneficial. By taking part in Key-note speeches, workshops/group discussions and meeting friends and foreigners, also over a cup of tea or coffee.

The idea of an organisation gathering people involved in Prison Education all over Europe is a good idea (so thank you, **Kevin**, **Robert**, **Henning** and **Asbjørn**, just to mention a few of the «parents»). The organisation is growing, "step by step" and sometimes you can have a feeling that things are not developing as fast as it should do. On the other hand, the relatively slow maturation perhaps helps us to find a stable organisation with quality. We will also present a Vision of the EPEA in 9-10 years from now. This is done in the General Council Meeting in order to have a common picture of what the EPEA could be if we take the right small steps in a direction we all know and hopefully feel for.

The conference theme is "Protective Bars? - Human Life against Public Opinion". As some of you know we have had much about the "bar-" or "walls-theme". From "How high the walls", "Beyond the Walls" and "Bending back the Bars" to now in Budapest "Protective Bars?" To quote Ian Benson from the last conference in Blagdon - "almost every theme con-

cerning bars or walls is already covered - except "under the bars" (and there he was talking about some sub-theme during late evenings).

As you are well aware of we have four sub-themes in the conference:

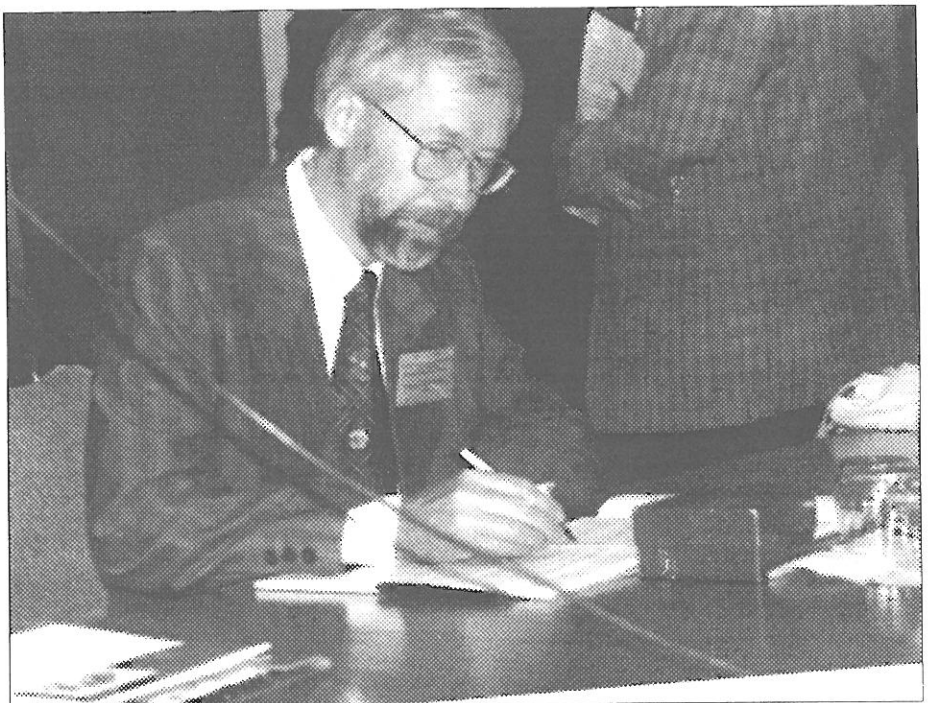
1. Prison system and Humanisation
2. New Challenges in Prison Life and in Prison Education
3. Nothing works? - something works!, and
4. Beyond 2000.

We try to start broad with "prison Life and Humanisation", narrowing towards Prison Education and what is really working and finally opening up looking at the next millennium.

Though the recommendations from the Council of Europe is 8 years old I personally think that they are up to date and worth fighting for. There is probably no country that don't have to try harder to be in line with the recommendations. Sometimes you can have a feeling that we nowadays are taking steps forwards as well as backwards.

From previous conferences I know that it's very easy to find friends in conferences on Prison Education. Whether we are working in central, east, south, north or west we seems to have a lot of things in common. The process of learning is perhaps universal - though it happens in different cultures and circumstances.

I'm therefore convinced that we all, when the conference very soon will start will have good, interesting and enjoyable days together. Welcome and thank you for coming and sharing your ideas!

Prison System and Humanization

Keynote Lecture by Dr. Ferenc Tari, Director General of the Hungarian Prison System

Not long ago a television report was broadcast on one of the channels outside Hungary showing an old-new practice, introduced in some of the states and counties of the United States, of offenders ankle-chained together doing community work in public areas. Indeed, the prisoners, who were female offenders in this specific case, were picking up litter in a city centre in orange-coloured overalls with 'county prison' signs, forced to waddle along together by their ankle-chains. Naturally, it is not this rather debatable correctional practice that is of primary interest here, but the response of the county sheriff to the reporter's disapproving question on the lack of humanity displayed: "I am here to punish. What do you take me for? A social worker?"

The reason I bring up this example is that I find it an extreme and singular case, for it is very rare for any correctional system to overtly reject or even to lower the priority of their positive, helpful function. This mission is demonstrated in a wish to improve the offenders' conditions and their chances for resocialisation, or in the concept that even offenders are legal subjects and any efforts to curb their legal rights are to be effectively counterbalanced.

It might appear that these values and maxims are integral and exclusive attributes of the penal systems in the developed democracies — or constitutional states, if you like. Taking into account the practical implementation of ideas and standards this supposition is, in fact, more or less true.

The humane element, nevertheless, has been apparent in the self-imposed image and norms of almost all regimes, even if in rather utopian or ideological forms. In other words, even the totalitarian regimes had the ambition to have a penal system that is not only just but, although severe, also humane. Unfortunately, when it came to practical implementation, these principles, more often than not, proved to be cynical lies. In any case, the important thing at this point is that the humane nature of any penal system cannot be judged solely by the norms, legal regulations or mission statements whose prime concern is to maintain legitimacy.

There are plentiful examples to prove this. Allow me to give three short quotations to support my assertion: the first two are from the old penal charters of two ex-totalitarian states, while the third one is part of a democratic mission statement.

"The objective of the implementation of penalties is not to inflict pain or to diminish human dignity. (Section 1) ... Offenders sentenced to deprivation of liberty have obligations and rights identical to those of other citizens of the Soviet Union ... (Section 8)." (Fundamental rules regulating correctional-educational labour in the republics of the USSR. Sovyetskaya Yustitsiya, 1969/16)

"3.§. (1) When executing sentences of deprivation of liberty, socialist legality is to be strictly complied with. Legality and respect for human dignity are unbreakable rules, which are observed by the socialist society even in the case of those who violate the law.

(2) No one should suffer losses on account of their nationality, race, religion, political views, identification with any social classes or layers." (GDR: Law on the execution of punishments and the resocialization of released offenders. 1968)

"Her Majesty's Prison Service serves the public by keeping in custody those committed by the courts. Our duty is to look after them with humanity and to help them lead law abiding lives

in custody and after release." (Purpose, Vision, Goals and Values, HM Prison Service, London, 1993)

Consequently, we can assert that a general declaration of human treatment in legal instruments and other documents of import, in itself, offers only fairly inadequate indications of the real functioning of any given system.

We can also safely assert that human treatment has always been an important factor not only for political systems, but also in the dimensions of history. To bring an example from European Christian cultural development let's just think of the fact that even the most horrible forms of torture and death were legitimized by claiming they were aimed at saving sinful souls through which the ruthless regime does a kind of service to the sinner. It is another question that watching development from our own point of time in history, we can consider the decrease in the brutality of punishments a continuous humanising trend.

This is only a kind of optical disillusion, however, as cruelty can be analysed only within the framework of a given age and culture, provided we want an undistorted picture of the social meaning of punishment.

It follows from the above that any discussion on the humanity of penalty execution will make sense not in general terms but only if we also supply the essential coordinates necessary to draw conclusions. So what is it that can guarantee or at least initiate the necessary preconditions for setting up an environment in which the life of offenders can be called humane on the value scale of the given culture?

As far as I am concerned, I would highlight three essential factors that can offer such safeguards and conditions. In my lecture I would like to examine the standpoints that our prison administration represents in the framework of these factors.

The **first** precondition is a kind of social contract, a consensus based on the confidence of the citizens that the state will use its penal powers in appropriate proportions.

The **second** condition is the existence of a system of indicators that translate the abstract idea of humanity into practice, thus assigning practical content to theory, preferably in measurable ways.

The **third** component is related to the physical conditions of the prison system. True enough, in a number of cases progressive development is not a matter of money but it is also true, and quite pressingly so, that most projects of this kind need substantial resources.

The basis for the aforementioned consensus is the fact that the prison service fulfils a social function and, in the long run, it is able to operate independently of or against the will of society and public opinion only to a limited extent. Professional considerations in many cases get into conflict with everyday concerns. It is an understandable but also an unfortunate fact that the general public is not happy to see the measures we take to make the life of offenders easier and to get the conditions of custody closer to civil standards. A number of surveys reveal that the overwhelming majority of the general public favours punishment and considers the retaliatory function of punishment to be of primary importance. People are especially sensitive when criminals are granted allowances and services of the kind for which the rest of the citizens have to work. For a person who has never seen prison, it is extremely difficult to accept the arguments according to which the deprivation of liberty is sufficient punish-

ment in itself, or that a prisoner alienated from free life will become much more dangerous after his release than the one who did his time in normalized conditions.

The retaliatory attitude is fostered by the fact that the attention of the public is basically focused on statistically rare, but otherwise major news events. It is not common knowledge that more than twenty thousand offenders were granted temporary leave from their penal establishments and only 2.3 percent of them failed to return in time. The number of serious criminal acts committed by this majority is extremely low. Nevertheless, the public will react only on the cases when a released prisoner commits murder, and puts the blame on the penal system.

It is a commonplace criminological statement that crime indicators and fear from crime do not necessarily correlate. True enough, after the change of the political system the crime rate has jumped to unknown heights (primarily due to the appearance of organized crime) and there appeared crime patterns that were previously known only from action films. The rate of decrease in the subjective sense of security of the public was even more dramatic. This again reflects badly on the penalty execution system, since the general public is under the faulty impression that the harshness of punishments and their retaliatory effect are in direct proportion.

Although it is not mandatory and not necessarily useful for the prison system to respond to every manifestation of the general public, it is unavoidable that it should be able to provide answers to questions and doubts from the arena of politics. In parliamentary democracies, however, politicians cannot act independently of their voters, consequently their attitudes and fixed opinions in many cases reflect the attitudes of the general public. This, among others, has an impact on budgetary bargaining talks, especially when the improvement of the offenders' conditions is on the agenda.

Instead of going on to blame public opinion, however, let me mention a positive process that parallels the above mentioned trends. It is noticeable that the public reaction on some forms of deviancy has undergone changes recently, and a more accepting and understanding attitude take root in the wider layers of society. This does not primarily concern opinions on criminal activity but, in an indirect way, it has an effect on them as well. The essence of the process is that many people have now ceased to look for moral defects and individual lapses as the only causes for criminal activity, they now also take into account social and economic problems. This approach has been known in social sciences, and primarily in criminology, for decades, the novelty is that it now appears to become a tangible segment within public opinion.

We should also mention a special group of society without which the aforementioned consensus cannot be achieved. This group is represented by the prison staff. Members of the prison personnel, although they possess much wider and deeper knowledge about their workplace than outsiders, also live within the society and basically possess the same views, opinions and preconceptions as civilians.

On the other hand, in the recent years they have witnessed the improvement of conditions for offenders held in custody, while their own social conditions kept deteriorating. The inevitable frustration did not help the prison staff internalize and identify with the humanisation efforts of the updated legal regulations.

What measures can be taken in order to help all the decisive groups within society to accept all those efforts and values that come under the heading of humanisation? Although we cannot expect wonders, correct and rational information, PR activity and the professional handling of negative sensations may have a positive impact on the general public. A proof for this is that

general public, even if not without opposition, approved of a number of instruments – like the abolition of death penalty or granting temporary leaves from prisons.

As far as the prison personnel is concerned the only possible solution is training. And training should concentrate on changing the thinking patterns of the newly recruited staff so as their often emotional and impulsive actions should be replaced by rational and professional considerations.

As I have already mentioned in the introductory part, the declaration of human approach and the principle of humanisation is not a guarantee in itself, it is much more important to see what kind of content is attached to these concepts, and by whom.

In recent years these efforts crystallized around the issues of human and civil rights, in many cases due to the process of harmonisation, i.e. the adjustment of Hungarian law to international norms. We should note that custody in itself is a suspension or restriction (therefore violation) of these rights, but this is a factor that has to do with the very essence of this kind of punishment, and as such, it is unavoidable.

The programme of safeguarding human rights had a positive effect on everyday life, directly or indirectly, in a number of areas of penalty execution. This can be seen in the expansion of possibilities for personal links, in the increased chances for preserving the offenders' good name, in the right to appeal to an independent board (of judges), and in the participation in education projects. It is a general rule that the offender shall have rights that are identical with those of a free citizen, unless the special conditions due to the fact of the deprivation of liberty make it impossible. We should note that the real achievement in these past years was not the declaration of these rights (for as we could see from the quotations I cited no one denied their importance even in the past, at least as far as statements would go) but the fact that these changes appeared in everyday practice in such a way that the public could easily check their implementation. We should not forget, however, that the full implementation of human rights is not possible even in countries with the most favourable conditions, for many of the human rights are conditioned upon economic circumstances.

Therefore, in our practice we should look upon human rights as a list of priorities that should be brought in line as fully as possible with the given standards of free society.

The other area which is closely connected to the process of humanisation has to do with the changes in rehabilitation and education.

Alongside the increased role of human rights another essential factor is the fundamental change in the attitude displayed with regard to offender programmes and offender treatment. In the past decades this activity centred around a pedagogically-minded "educational" approach. Perhaps some of our guests coming from historically luckier regions of the world will not find it all that evident, but it is undeniable that a number of practical measures, regulations and solutions were established under the flag of "education" that now have a direct impact on the everyday life of offenders, and that this development cannot be separated from the humanisation process of the prison system. To put it in more pointed words, it was the decade-long activity carried out under the (as we now should say) "politically correct" protective umbrella of education, that made it possible for us not to have to start everything all over again from zero level after the change in the political system when we set to bring our penal system in line with European standards.

At the same time the theoretical and ideological deficits, hidden behind the practical benefit and the gains of political realism, necessitated fundamental changes in approach.

One of the negative side-effects was that penal education was closely intertwined with political ideologies. The prison system of a democratic state, however, should be apolitical.

In line with the basic assumptions of official policy, the educational approach defined a paternal relationship between the system and the offender, in which the infantile prisoner stood opposed to the wise and omnipotent power. In my understanding it is exactly this kind of relationship that prevents education (again in its narrow, penal sense) from becoming a really humane sphere of activity. And the reason for it is that the precondition of a normal or, if you like, human interaction is that the other party should be considered a competent, adult and responsible partner. It is difficult to think of a more humiliating thing than to be treated like an underage and retarded person. Committing a crime is not sufficient reason in itself for such a treatment. True enough, there are persons, and their number tends to be higher among the offender population than outside, who are in fact incapable of communicating properly with society, either for mental reasons or for lack of socialisation. But these are the cases that should be considered special or irregular, and not the overwhelming majority of the population.

Consequently, we need appropriate treatment programmes and methods where the concept of responsibility plays a central role in the interest of humanity. This can be supported in two ways.

The first one involves the introduction of a prison regime in which "things do not merely happen" to the offenders but in which offenders are compelled to make decisions that have an impact on their life in prison. In other words, they should feel that their behaviour and attitude influence their own fate. The introduction of differentiated and progressive regimes is an effective way of facilitating this aim. The most significant step in this field, as far as the Hungarian prison system is concerned, was the introduction of what we call mitigated regime, but there have been other local initiatives and experiments as well.

When it comes to rehabilitation programmes we also have to take into account the problem of voluntary involvement, since we are talking about human rights and responsibility here. If we deal with this problem from a purely theoretical point of view, the answer is fairly simple. The prison service offers a menu containing its programmes as part of its services and the offender is offered to take his pick, provided he wants to. When it comes to the question of practical implementation, however, it turns out that no regime can be operated in this manner. This is where the second component of responsibility comes in. It means that the offenders need to be encouraged to be able to choose from among the programmes and treatment options offered, acting against the widely known hospitalisation effect of prisons. This is the essence of positive management.

True enough, this involves some kind of pressure, even if it is nothing like the pressure exerted by the educational approach of the past. It is very important (and this is a positive component) that this pressure should not invoke aversion. We should offer reinforcement, rewards, and allowances instead. It is also important that the offenders should be made to choose from among real alternatives. If, for instance, the choice is between a sentence of six to eight years of imprisonment and a three

month long boot camp, then of course there is no real choice and the option of boot camp can practically be considered compulsory.

I referred to physical conditions as the third precondition of humane penalty execution. It is undeniable that the conditions of accommodation and the quality of provision are, in fact, the cardinal points signifying the minimum levels of human treatment. Overcrowding (which presents the actual imprisonment rate as opposed to maximum prison capacity) signal a state which can push aside all efforts at improving human conditions. From this point of view our country is relatively lucky, since the increase in crime rate has not been followed by an increase in the number of prisoners. Quite the contrary: as a result of the decriminalising approach of penal policy and the wider application of alternative forms of punishment, after a significant drop prison population has been on the same level for a longer period of time. In spite of all this (and this is why this favourable situation is only relative) our penal establishments, especially remand prisons, are crowded.

The technical condition of a penal establishment also has an effect on the quality of accommodation. On the one hand, the architectural peculiarities of our century-old buildings are not compatible with their present-day function and make it extremely difficult to effectively implement the differentiated regimes mentioned earlier. On the other hand, the maintenance of such buildings is expensive and tends to become even more so. This drains away resources from other investments, namely building architecturally up-to-date and effective penal institutions.

The next component cannot be considered a physical component, yet it is closely related to the financial background: what I have in mind is the quality of the prison staff. Similarly to overcrowding, a poorly trained, unmotivated and socially impoverished staff will make the chances for the successful operation of a humane system extremely dubious. This might seem to be an empty phrase but if we take into account that the success of the inner conditions of a humane prison system (the proper definition of human rights, rehabilitation programmes, techniques of positive management) normally depends on the quality of human relations and communication, the human factor is indeed a key component. This is why the improvement of the social conditions for the prison staff, the reduction of fluctuation, training, and the acquisition and retention of people with special skills are issues of high priority – also out of humanitarian considerations.

It might be apparent from the all this that, difficulties notwithstanding, there is no other option for the Hungarian Prison Administration than to continue and encourage the processes I told you about. In other words we should continue the process of humanisation within the prison system, not at the level of declarations but down at the level of practice. On the one hand, we are motivated by the firm belief that it is this moral stance that creates our legitimacy and integrity, in fact we are mandated to do it by society. On the other hand, we are also motivated by a professional and rational consideration: we are convinced that criminal behaviour can be much more effectively treated in a normalized and humane environment.

Samarbeid KiF - Fengselsundervisningen

Jeg er blitt utfordret til å skrive om samarbeid mellom kriminalomsorg i frihet og fengselsundervisningen. Den utfordringen tok jeg. Ikke fordi jeg kan vise til så gode praktiske eksempler. Nei, dessverre ikke enda. Men fordi jeg har noen tanker om mulighetene.

Lisbeth Jensen, kontorsjef, KIF Oslo Øst

Vi som arbeider innen kriminalomsorg i frihet og fengselsundervisningen kjenner alle igjen klienten som lever et strukturløst liv. Personen som handler ut fra impulser. Som har sine drømmer, men som likevel synes å mangle evnen til å ta styring over livet i en retning som han eller hun har valgt selv. Hvorfor klarer ikke vi som skal representere muligheter for endring i disse personenes liv, å gi dem en første erfaring med mennesker som positivt bryr seg? Ikke hver for oss. Men som en samlet flokk som igjen og igjen holder kursen i sikte. Hvorfor opptrer vi ikke som Drillos landslag i fotball hvor alle deltakerne setter sine nødvendige spor på ballen før målscoreren endelig kan smelle til?

I selverkjennelsens øyeblikk må jeg bare medgi at vi ved vårt kontor ikke engang har klart for oss om GVO (Grønland voksenopplæring) har satt målene på samme sted som oss på banen.

Det er vi i ferd med å gjøre noe med. Ledelsen ved de tre KIF-kontorene i Oslo og ved GVO har nå innledet faste møter for å tilrettelegge samarbeidet for de ansatte. Det er allerede avholdt et samarbeidsseminar for de ansatte i Oslo, og et nytt er under planlegging.

Utgangspunktet for samarbeidet er en innstilling som kom i våres i regi av Statens Utdanningskontor i Hordaland: Tilbake til samfunnet? Hovedtema i innstillingen er oppfølgingsarbeidet i fengseisundervisningen.

Hvilke utfordringer stiller tankene i denne innstillingen oss overfor? En interessant observasjon for skolens folk må være at «bare i de færreste tilfeller har skole- og opplæringsvirksomheten i fengslene noen avgjørende betydning isolert sett for en vellykket resosialisering.» Så kan vel noen si at skolens oppgave ikke er å resosialisere folk, men å formidle kunnskap som står på pensumpianen. Med et så smalt ståsted er man nok på kollisjonskurs med egen etat mht hva skolen skal være for elevene. Jeg ser ingen grunn til å gå videre på den type tenkning her. I innstillingen legges det vekt på at oppfølgingen av elevene er det svake punkt i resosialiseringsarbeidet. Jeg siterer: «Bare når opplæringen inngår som ett av mange elementer i et helhetlig opplegg siktet

inn mot fremtiden for den innsatte, har skolen sin viktige og meningsfulle plass i det nødvendige oppfølgingsarbeidet.»

Det er i en slik sammenheng jeg finner det nyttig å tenke på landslaget i fotball. Jeg kjenner ikke Drillo, men jeg er overbevist om at han ikke bare vil ha spisser på laget sitt. Bak hver scoring ligger nitidig arbeid til et bredt sammensatt lag. Her gjelder å kjenne egne og de andres styrker og svakheter. Og ikke minst vite når tiden er inne for å sentre ballen videre. Kan KIF og GVO utgjøre et slikt team?

Hva skal i så fall være KIF's rolle? KIF har ansvar for ulike typer straffedømte, betinget dømte, samfunns-tjenestedømte, personer med friskring og prøveløslatte fra anstalt som er satt under tilsyn. Felles for klientellet er at de soner i frihet. KIF besitter bred sosialfaglig kompetanse samt erfaring med det å utøve både kontroll og hjelp. KIF disponerer ikke selv hjelpetiltak, men har en bred kontaktflate innenfor det offentlige og private hjelpeapparat. KIF har etterhvert erfaring med utvikling av forpliktende tilsynsprogrammer for klientene. Heri inngår ulike kurstilbud i livsmestring, kognitive ferdigheter m.v. Programutvikling, nettverksarbeid og etablering/koordinering av ansvarsgrupper rundt klientene burde således være en nærliggende oppgave for KIF.

Hva kan vi samarbeide om? I innstillingen nevnes spesielt prøveløslatelsesgrupper organisert av KIF som del av en handlings- og tiltaksplan for elevene. Slike grupper er igang i regi av to av KIF-kontorene i Oslo. De starter mens elevene enda er i anstalt. I Oslo ser vi også for oss GVO's pedagogiske kunnskaper anvendt i tilsynsprogrammer for betinget dømte. Flere av våre klienter har drømmer om bestemte jobber, men har aldri fått en kvalifisert vurdering av sine læringsmuligheter. I KIF's kursvirksomhet og programutviklingsarbeid kan det også være behov for pedagogisk konsultasjon. Ideene er mange. Her burde det ikke være grenser.

Samtidig ser jeg behov for å utvikle en struktur for samarbeidet som sikrer at alle parter, inkludert elev-enklienten, er enige om bane og hvor målene skal stå. Alle som har deltatt i lagidrett vet hva det koster å først tilrettelegge for en superscoring for så i det avgjørende øyeblikk å gi fra seg ballen til spissen som får gleden av å smelle ballen i mål mens applausen fyller banen. Det koster. Det koster. Vi gjenkjenner vel alle i våre svake øyeblikk symbolikken i den minoske modergudinnen med to tveeggede økser som symboliserer hennes selvbefruktende evne. Det kan til tider være deilig å være seg sjøl nok!

Brev av 24.11.97 fra FOKO til Kirke- , utdannings- og forskningskomiteen, Stortinget

Merknader til kap. 0231, post 61 - tilskudd til opplæring innenfor kriminalomsorgen.

Forum for opplæring innenfor kriminalomsorgen (FOKO) viser til tidligere brev av 28.10.97 om behovet for økning av årets budsjettforslag som er på kr. 77.704 mill. FOKO konstaterer at det heller ikke denne gang har kommet forslag som har flertall for styrking av budsjettet.

FOKO viser igjen til at budsjettet ikke har hatt pris- og lønnsjustering siden 1994. Hvert eneste år siden har det stått vakre ord om betydningen av skolegang for innsatte/løslatte i stortingsproposisjonene og i innstillingene fra den ærede komite. Også i «Voksenåserklæringen» fra de tre regjerende partier ble det sagt at «Tiltak for å fremme rehabilitering vil bli styrket både ved opplæringsmulighet i fengsel og ved ettervern ... »

FOKO må bare se i øynene at realiteten er at når det ikke blir gitt pris- og lønnskompensasjon, så går politikerne inn for å bygge ned opplæringen innenfor kriminalomsorgen. Det er det som nå skjer med vitende og vilje. Tilbud legges ned, undervisningstilbudene for en gruppe mennesker med dårlig skolegang fra før og med ellers mange problemer å stri med, reduseres sakte men sikkert.

I tillegg vil FOKO også gjøre oppmerksom på at flertallet i KUF-komiteen i fjor ba om at «Regjeringa tar initiativet til en bred evaluering av fengselsundervisningens rolle og ulike tiltak som kan styrke dette feltet av kriminalomsorgen ... ». (Budsjett-innst. S. nr. 12 - 1996/97, s. 26). FOKO kan ikke se at noe har skjedd på dette feltet og ber komiteen ta initiativ til en forskningsbasert evaluering.

FOKO mener at vi har mye kunnskap for å arbeide konstruktivt og målrettet, men vil understreke behovet for mer forskning på dette feltet. Vi vil da kunne få langt mer igjen for innsatsen. FOKO vil samtidig understreke behovet for å tenke langsiktig, fordi dette er mennesker som har brukt år av sitt liv på å komme i et uføre. Da vil det også ta tid å komme tilbake til samfunnet.

FOKO vil oppfordere den ærede KUF-komite om å ta dette området alvorlig. Vi ønsker å være en aktiv medspiller slik at dette feltet fornyes og at det er i stadig utvikling. En langsiktig innsats kan spare samfunnet for menneskelige lidelser og store økonomiske uttellingene.

Med vennlig hilsen

Ingunn E. Kleivan
leder for styret i FOKO

kopi til - justiskomiteen
 - finanskomiteen

Stipend

For 1998 deler styret i FOKO ut 2 stipend à kr 7 500,-

Du kan søke stipend ut fra følgende kriterier:

- a) Medlem av FOKO.
- b) Stipendet må være i samsvar med vedtektene.
- c) Søknaden må inneholde følgende opplysninger:
 - 1 Kort om bakgrunn for søknad om stipend.
 - 2 Mål for arbeidet.
 - 3 Tidsplan, omfang og gjennomføring.
 - 4 Plan for publisering av erfaringene fra arbeidet.
 - 5 Budsjett.

Søknad sendes styret i FOKO
v/leder Ingunn E. Kleivan,
Rud vgs, avd. Ila landsfengsel
Postboks 1 Røa, 0702 Oslo
innen **1. mars 1998.**